

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קיה:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רסא

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

תורה אור
תורה רסב

וואלד (יח) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁפּוּ הַקְּהִיִּים עֲסִים וְהַגְּבֻעוֹת תִּלְקַנְהוּ חֶלֶב וְקָל אֶפְסִיקוּ וְהָיָה יָלֵכוּ מֵיָם וַיַּעֲזֹן מִבֵּית יְהוָה יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַיַּשְׁשֻׁם:

משלי כד ג) בְּחִקְקָה יִגְדֶּה בֵּית וּבִתְבוּנָה יִתְבּוֹנֶן: אויב כח (יא) מִכִּי נִהְרֹת חֶבֶשׂ וְתַעֲלָקָה יֵצֵא אוֹר: פ תהלים קב ו) כִּי אֶפֶר קִלְקֹם אֶקְלָתִּי וְשִׁקְוִי בִּבְכִי מִסִּסְתִּי: תהילים קלז א) עַל נִהְרֹת כְּבֵל שֵׁם יִשְׁבְּנו גַם כִּבְיִינוּ בְּנִכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן:

תורה רסג

תהלים סו (יב) הִרְבַּכֶּם אֲנֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאֵנוּ בְּאֵשׁ וּבְמִים: ותוציאנו לְנֶחֱלָה: בראשית ג (יח) וְקוֹץ וְדֹרְדֹר תַּצְמִיחַ לָךְ וְאֶקְלָתְךָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה: (יט) בְּזֹעֶת אֶפִּיקוּ תֹאכַל לָהֶם עַד שׁוֹבָךְ אֶל הָאָדָמָה כִּי טַעֲמָה לָקַחְתָּ כִּי עָפָר אָמַתְךָ וְאֶל עָפָר תִּשָּׁבֹב:

תורה רסד

שמות ויקהל לה (כב) וַיִּבְרָא הָאֱלֹהִים עַל הָעָם כָּל יְדֵיב לֵב הִבְיָאוּ חָזָּ וַיִּזְּמוּ וַיִּבְעֲזוּ וַיִּכְוִנוּ כָּל כְּלֵי יָהֵב וְקָל אִישׁ אֶשְׁרֵי הַגִּיף תִּגְנוּפָה וְהָב לִיהֵוָה:

תורה רסה

יוחקאל א (יד) וְהִתְחַיֵּית רָצוּא וְשׁוֹב בְּפִרְאָה הַקּוֹץ:

קיה:

ליקוטי

וכן ע"י אבירת השם, היינו המפורסם, דהיינו שיש אחד שהוא מפורסם ואינו מפורסם, דהיינו שהוא מפורסם בפי כל והכל מדברים ממנו, ואעפ"כ אינו מפורסם^[פ], כי אינו חשוב כלל.

ויש אחד שאינו חפץ בזה, רק שאבד את המפורסים, דהיינו אבירת השם שהיא הנפש, דהיינו אע"פ שאין רצונו שלא יהיה מפורסים, אעפ"כ אבד אותו, כמו שאדם אוכד דבר שלא ברצונו, דהיינו שאבד את השם, שהוא בחי' מפורסים שיש לו שם בעולם. אבל יש אחד שעושה זאת ברצונו ובדעתו, שמוסר את נפשו על קידוש השם, דהיינו המפורסים שלו, שהוא בחי' שם כנ"ל, שהוא בחי' נפש כנ"ל, ומחמת זה אע"פ שהוא מפורסים^[ן], אעפ"כ אינו מפורסים כלל כי אדרבא הוא להיפך, כי הכל דוברים עליו, ובודים עליו כזבים שלא עלה על דעתו, ויש לו שפיכות דמים ממש מזה. ועושה זה ככוונה^ה, כי הוא בחי' מסירת נפש ממש, כי השם הוא הנפש כנ"ל, וגם יש לו שפיכות^ה דמים מזה כנ"ל, והוא מציל את ישראל בזה ממה שהיה ראוי לבא^ה עליהם ח"ו בשביל היחוד כנ"ל, וע"י מסירת שמו שהיא^ה נפשו כנ"ל, הוא מציל אותם כנ"ל :

רסא י'אין **כשנופל** אדם ממדרגתו ידע שמן השמים הוא, כי התרחקות תחילת התקרבות ^[פ], ע"כ נפל שיתעורר יותר להתקרב להש"י. ועצתו שיתחיל מחדש ליכנס בעבודת ה', כאלו לא התחיל עדיין כלל מעולם. וזה כלל גדול בעבודת ה' שצריכין ממש בכל יום להתחיל מחדש: 'לנועיין ענין זה עוד בכמה מקומות בספרי רבינו ז"ל ^[פ], כמה צריך האדם להתחזק בעבודת ה', ולבלי ליפול משום דבר שבעולם, רק להתחיל בכל פעם מחדש. עיין היטב בענין זה, ויערב לך לעד :

רסב ט'ינ'פן **דע** שע"י התחדשות התורה נעשה נהרות, כי כשמתחיל לחדש בתורה, אזי מתחיל לנבוע מעיין, בבחי' (וואלד ד) **ומעין מבית ה' יצא**, שהוא השכל, כ"ש (משלי כד) **בהכמה יבנה ביתו**. וזה המעין בתחילה הוא צר וקטן, ואח"כ מתרחב ומתפשט יותר ויותר, עד שנעשה ממנו נהרות, והכל באים לשתות מאלו הנהרות. ע"כ מי שרוצה לחדש חידושין דאורייתא שיש בהן ממש, הוא צריך לבכות מקודם ^[ן], כי כשנעשין נהרות הנ"ל, והכל באים לשתות מהם, אזי יבואו ג"כ קליפות וס"א ח"ו, לשתות ג"כ משם, ע"כ צריך לבכות מקודם. ואזי עושה ע"י הבכי נהרות, בבחי' (אויב כח) **מבכי נהרות חבש** ^[פ]. שע"י הבכי מתקן נהרות, ומשם שותין די סיפוקם כל הקליפות וס"א. ואח"כ כשעושה נהרות מחידושין דאורייתא שמחדש אח"כ, אזי יכול להמשיכם רק למקומות שצריך, שלא ישתו^ה ממנו זרים. וע"כ חיבור ההלכות והחידושין נקרא **מוסכת** ^[פ], זה בחי' (תהלים קב) **אִישִׁיקוּי בִּבְכִי מוּסַכְתִּי**, שצריך למסוך המשקה בבכי, כי צריך לבכות מקודם כנ"ל, וזה בחי' ^[פ] **על נהרות בכל שם ישבנו, גם בכינו, זה בחי' תלמוד בבלי שנעשה אצל הישיבות, שמחם נעשים**

רס רסא רסב רסג רסד רסה

נהרות כנ"ל. וזהו **גם בכינו**, כי צריך לבכות מקודם, בבחי' **אִישִׁיקוּי בִּבְכִי מוּסַכְתִּי** כנ"ל :

רסג ט'ינ'פין **דע** שהחולי הקדחת ר"ל ^[פ], בא ע"י מה שאדם אוכל אכילה יתירה, כי כשאוכל יותר ממה שצריך, הוא בחי' מאכל בהמה, כי גדר האדם לאכול רק כפי מה שצריך, וכשאוכל יותר הוא מעשה בהמה, שאוכלת ולועסת כל היום. ועי"ז בא קדחת ר"ל. וכן כשנודמן להאדם בתוך מאכלו ניצוצות שלא נתבררו עדיין ממאכל בהמה למאכל אדם ^[פ], עי"ז בא ג"כ חולי הנ"ל, כ'נאם לא מי שהוא אדם גדול מאד שיכול ללדג מדריג' שלימה ולהעלות המאכל למעלת מדבר. כי כשאוכל מאכל בהמה כנ"ל, נמצא שיוצא מגדר אדם לגדר בהמה. וזה בחי' (תהלים סו) **הִרְכַּבְתָּ אֲנוֹשׁ לְרֹאשֵׁינוּ**, היינו שגדר אנושי למעלה ממנו, כי הוא למטה מגדר אדם, כי ירד לגדר בהמה כנ"ל. אזי **באנו כאש ובמים**, זה בחי' חולי הקדחת ר"ל, שהוא אש ומים חמימות וקרירות: וזה שארז"ל (באבות דר' נתן פ"א ובתנא דבי אליהו ורבא פרק לאן שם איתא לשון זה) בשעה שאמר הקב"ה לאדם הראשון ^[פ] **וּאִכְלָתָה אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה** נודעונו אבריו, אמר אני והמור נאכל באכום אחד. **נודעונו איבריו**, זה בחי' חולי הקדחת, שבא על ידי אכילת עשב השדה ע"י מאכל בהמה כנ"ל. וזה שאמרו כיון ששמע ^[פ] **בזעת אפך תאכל לחם** נתיישבה דעתו, כי חולי הקדחת זה בחי' פגם הדעת, כי עיקר הדעת הוא על ידי חיבור אש ומים, וזה כיון ששמע **בזעת אפך** וכו', כי רפואת החולי הנ"ל הוא ע"י זיעה. ועי"ז נתיישבה דעתו, הוא בחי' מה שנתפא מחולי הנ"ל, שהוא שלימות הדעת כנ"ל :

רסד י'אין **צדקה** היא תיקון חברית, כי פגם חברית הוא, כי הוא היה צריך להשפיע בקדושה למקום שצריך להשפיע, והוא סילק ההשפעה משם, והמשיכה ח"ו למקום אחר. וע"כ התיקון ע"י הצדקה, שע"יז חוזר ומשפיע לשם אל הקדושה, ועי"ז נתתקן : וזה בחי' **ויבואו האנשים על הנשים** הנאמר בנדבת המשכן (שמות לה), היינו בחי' זיווג ^[פ] שנעשה ע"י הצדקה של נדבת המשכן כנ"ל. וע"כ כשנותן לעני שאינו הגון, אזי אדרבא הוא נפגם יותר, כי חוזר ומשפיע למקום שאינו צריך: ועיין במ"א ^[פ] שמבואר ג"כ שצדקה הוא תיקון חברית ^ה:

רסה ז'ת'ינ' **י'טעם** על שבירת כלי חרס בשעת התקשרות השידוך ^[פ], כי ל"אלו נשמות של הזיווג הם למעלה אחד ^[פ] ^[פ], אך למטה ההתקשרות וההתאחדות שלהם הוא בהעלם, כי אין יודעין מההתאחדות שלהם עד השידוך, ואזי נתגלה ההתקשרות שלהם שהיה עד עתה בהעלם. אך זה ההתגלות של ההתקשרות שנתגלה בעת התנאים, הוא בבחי' **והחיות רצוא ושוב** (יוחקאל א), כי בשעת השידוך נתגלה

^[1] עיין פרש"י שם [מפני בכייתו של ישראל

^[2] שהיו בוכין לאמר מה נשתה חבש ותיקן להם נהרי מים מן הסלע. ויחבש להם מטרנם ואתקין

^[3] בתקפא ברגו- ש' נזאית ב', ובתקפא בגיטין קצת דומה לש'

^[4] מדוע הגמרא נקראת מסכת, הרבה פירושים נאמרו בזה עיין ספר חסידים תתקכח, ותוס' ז"ל בפתחה לסדר זרעים ובהערות הראשון לציון ותוספות אנשי-שם שם בשם לקט הקטא, ועיין ערוך ערך שם סתמא, וברט"ו בפתחה פירשו על המשניות.

^[5] גם בדפדפרי ותרלד- ושיקוי, ומתורלד – ושיקוי (בתהלים ושקוי)

^[6] * תהלים קלז

^[7] גם בדפדפרי ושיקוי, ומתורלד – ושיקוי

^[8] בדפדפרי צילום 160

^[9] תורה זו היא לשון התברים לא ידוע מתי והיכן נאמרה ועיין שיחות הר"ן סימן קנב מכתב יד רבינו מה ששקר לתורה זו.

^[10] ר"ת רחמנא ליצלן פי' השם ישטרנו מנגה. ועיין לקוטי תפילות תפלה קנא שמהלכו זו התפשטה או מאד. הרפואה לקדחת עיין שיש"ק

^[11] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[12] עיין תורה עד דינא קדישא, ולק"ע התחזקות כה התחזקות תכלית ההתקרבות, ותורה מה תנינא התתקרבות כלול התקרבות, ועיין תורה קפה שהמניעות נעשה הכלי לקבל את השפע. ותורה זו שהמניעות מנבירות את התשק.

^[13] ותוספה של מוהר"נ בתקפא

^[14] כמה צריך להתחזק עיין תורה מה תנינא ותורה עד תורה כה, ולתחיל כל"פ מחדש עיין תורה סוף סב ובמשיבת נפש ח"א אות מה מה ובה"פ ח' ו' י' ועוד הרבה, ועיין שבמי הר"ן אות ו' ושיחות הר"ן אות מה נא. ובהיי מהר"ן תולדות אלה.

^[15] דפדפרי צילום 160 ב

^[16] תורה זו נאמרה בשבת שאחר שבועות שנת תקטו סמוך אחר פטירת בנו עיין חיי מהר"ן סימן נט וסמך לא ושיחות הר"ן קפט והערות הרב קפלן שם אות שעה

^[17] עיין תורה ל' תנינא שם הלשון שיש חזושים שנעשין ע"י דמעות כטובא בסימן רסב, והן עומדות כנגד גזירות האומות על ישראל. ומבאר שם כי כל כוחם מהדמעות של עשו על הברכות ודמעות אלו עומדות כנגד הגזירות לבטלן.

^[18] ובספר מטעמים ערך חתן וכלה אות ח', ובשלחן העזר ח"א דף גב. ועיין לעיל חלק ראשון תורה ס' אות ח' [דף עג.] ותורה צ' תנינא.

^[19] גם בדפדפרי ותורלד – כי אלו, בתורלד – כי כל אלו. ומתורלד – כי (כל) אלו

^[20] עיין זחר לך פה: ובדף צ"א: [ועי"ש אור יקר דף קפג שאם לא פגם בעריות היא שטורה לו] **ובאחר תזויע מג ובשפע סל** (לרבי שעפסיל הלוי תורוביץ) **שער ג פ"ד** [ועי"ש בתחילת פ"ד בהגהה שניה (הנה סג)]

^[21] עיין אור יקר לרמ"ק על סבא דמשפטים כרך שיעור קומה ח"א סימן ט' ביאר ענין היוזגים, ובפרסם רמזנים שער ח' פרק כב. ועיין קרושין ב. דרכי של איש לחור אור אשה משל למאבד אבידה ועי"ש בן יודיע בשם האריז"ל כי כל זיווג בעו"ה הוא כבר זיווג שני. ועיין זוהר פקודי דף רטו. שם שם במבאר. ועיין ספר הלקוטים עקב פ"ח ד"ה ונחזור לעניין, ועיין שפתי כהן בראשית כ' יב ובמדרב כו יא מנבטן עליון יוצא זכר ונקבה ולמטה כל אחד הולך לבטן אחר.

^[22] גם בתורלד- מפורסים, ומתורלד- מפורסם, (וציע)

^[23] מדוע לא תיקון בשאר מקומות, בדפדרי לא חילק כלל ובכל התורה הוו כתב מפורסם, וגם בלוח טעויות של דפדרי (דף ג) לא ציין מוהר"נ להלך בזה. ורק בתקפא חילק מוהר"נ בין מפורסם למפורסים. אע"פ שבאדי"ש אותמים מפורסים גם מפורסם.

^[24] צ"ע מדוע מוהר"נ לא כותב הכל מפורסם או הכל מפורסם ואולי מחלק בין מפורשם דהיינו שכולם מכירים אותו למפורסים דהיינו שיש לו חשיבות וכבוד. במנעקדים תוקן הכל למפורסם. וכן גם במהדרי הקורן (תורוביץ) החדש.

^[25] גם בתורלד- מפורסים, ומתורלד- מפורסם, (וציע)

^[26] לכאורה הכוונה לחשיבות)

^[27] * עפ"י הכלל הנ"ל היה צ"ל כאן מפורסם

^[28] בדפדפרי ותורלד – ככוונה, בתקפא לא בורז ונדאה בכינה, ומתורלד – בכינה

^[29] גם בתורלד- שפיכת, בדפדרי ומתורלד- שפיכות מתורלד – לבוא

^[30] גם בדפדפרי ותורלד- שהיא, ומתורלד- שהוא

^[31] דפדפרי צילום 59

מאמר בשנופל אדם ממדרגתו

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן קמא

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

בשנופל אדם ממדרגתו, ידע שמן השמים הוא, כי התרחקות היא תכלית ההתקרבות, על כן נפל כדי שיתעורר יותר להתקרב לשם יתברך. ועצתו שיתחיל מחדש לכנס בעבודת ה' באלו לא התחיל עדין כלל מעולם. וזה כלל גדול בעבודת ה' שצריכין ממש בכל יום להתחיל מחדש: (לק"ע התחזקות כה)

ליקוטי הלכות

או"ח תפילין הלכה ה' אות כב – וזהו (תהלים קמה, יד): "סומך ה' לכל הנופלים" וכו'. שהם הנופלים מעבודת ה' – והשם יתברך סומכם ומעוררם משנתם על ידי צדיקי הדור הנ"ל, שהם בחינת דוד משיח שזכה להפך מבחינת נפל לבחינת חיים ארפים, להתחיל לחיות בכל פעם מחדש, שזהו בחינת תפילין, בחינת 'נפלינו' כנ"ל. ועל ידי זה הם מחיין ומקימין כל הנופלים שלא יפלו בדעתן ולא יתיאשו מגאלת נפשם כנ"ל, עד שזוכין לשוב אל ה', ואלו הנפילה והירידה תכלית העליה. כי עקר הנפילה הוא דיקא מחמת זה – כדי שיתחילו להתחיל מחדש, כמבאר במקום אחר, דהיינו שיתחילו ויתחילו ויחדשו חיותו ומחור, שזהו בחינת תפילין, בחינת 'נפלינו' וכו' כנ"ל. נמצא, שסמיכת הנופלים מעבודת ה' לכל יתיאשו, רק יתגברו להתחיל בכל פעם מחדש, וזהו בעצמו בחינת דוד משיח שזכה שנתהפך לו מבחינת נפל לבחינת חיים ארפים, שזכה להתחיל לחיות בכל פעם מחדש כנ"ל, כי כן גם אצלם הנפילה והירידה הוא תכלית העליה, כמו שכתב רבנו ז"ל במקום אחר (בליקוטי א', סימן רסא): שמה שהאדם נופל מעבודתו הוא מן השמים, כי ההתרחקות תחלת ההתקרבות, וכו'....

יו"ד בשר בחלב הלכה ד' אות א' – כי זה כלל גדול, שצריך האדם להתחיל בכל פעם מחדש, כאשר הזהיר רבנו ז"ל על זה פעמים אין מספר, כמבאר בספריו הקדושים בכמה מקומות. וכמבאר בספור שבחי הקדושים – שהוא בעצמו זכה למה שזכה על ידי שהתחיל בכל פעם מחדש ולא נפל בדעתו משום דבר שבעולם, ואפילו ביום אחד היה לו כמה התחלות (כמבאר שם, עין שם, סימנים ה' ו'). וכמבאר בדברי חכמינו ז"ל, כמו שפרשו על פסוק (דברים ו, ו): "אשר אנכי מצוך היום" – 'בכל יום יום יהיו בעיניך כחדשים', וכתוב (שם כו, ט): "היום הזה נהיית לעם", ודרשו רבותינו ז"ל, ומבאר פירוש רש"י: 'בכל יום ידמה בעיניך כאלו היום נכנסת עמו בברית'. כי באמת, אם יסתכל האדם על עצמו היטב – יראה, שכל הבלבולים ונפילות וירידות וחלישות הדעת שיש לו, הכל הוא על ידי רבוי המושבות מיום שעבר ליום הבא ומשעה לשעה, שרב העולם הם פוקנים בעיני עצמן, וכל אחד נחשב בעיני עצמו כאלו כבר נזקן בדרכיו שרגיל בהם ימים רבים עד שאי אפשר לו לשוב לדרכי אחר. ומחמת שהוא יודע בעצמו שהוא רחוק מדרכי הישר באמת, על כן נמצאים רבים שמיאשים עצמם מלהתקרב באמת להשם יתברך, ואפילו מעט העבודה והמחשבות שמקיימים הוא כמו (ישעיה כט, יג): "מצות אנשים מלמדה", ועושים אותם בלי התעוררות וחיות, והכל מחמת הזקנה שקפצה עליהם שנחשבים בעיניהם פוקנים כנ"ל, שזה מוזק מאד מאד, כמו שהזהיר אדמו"ר ז"ל מאד מאד, ואמר שאסור להיות זקן, הן חסיד זקן, הן צדיק זקן וכו' (שיחות הר"ן סימן נא). כי לא מבעיני מי שתעה מדרכי הישר לגמרי ועושה מה שעושה, רחמנא ליציל, כל אחד כפי מה שידע בנפשו, ונדמה בעיניו זקן ורגיל במעשיו אשר לא טובים. לאיש כזה בודאי מזקת הזקנה הזאת בלי שעור, כי יכול לילך לאבוד לגמרי, חס ושלום, אם לא יתעורר להתחדש, שזה עקר התשובה בחינת (איכה ה, כא): "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו" וכו' 'חדש' דיקא. אלא אפילו הפשרים קצת, ואפילו צדיקים וחסידים, אם הם פוקנים אצלם ועושים עבודתם בזקן הרגיל מכבר כזה – גם כן אינו טוב, כמו שאמר רבנו ז"ל שאפילו צדיק זקן אינו טוב. כי היצר הרע נקרא (קהלת ד, יג): "מלך זקן ויכסיל", כי עקר העבודה הוא התחדשות, בחינת (ישעיה מ, לא): "וקו" ה' יחליפו כח יעלו אבר פשרים", שצריכין להתחדש בכל יום ממש בבחינת 'אשר אנכי מצוך היום' – 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים' הנאמר בקריאת שמע וכו' כנ"ל.

שיחות

פרפראות לחכמה על תורה רכא – שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים ט"ז) בחינת מתנגד שמעתי מהר"ר נתן זצ"ל שפירשו הוא, שלפעמים השם יתברך עושה את עצמו כביכול, כאלו הוא בעצמו מתנגד על האדם וחולק עליו ומרחיקו (אך באמת ההתרחקות הזוהי תכלית ההתקרבות וכמבאר לעיל בסי' קט"ו שזה בחינת (שמות ב) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלוקים וכמבאר במאמר רומה על השמים וכו' סי' ע"ד ולקמן סי' רס"א וכמו שארז"ל היה ה' כאויב (איכה ב) ולא ואויב ממש חס ושלום)

פרפראות לחכמה על הש"ס שמות רבה כז ב' – ד"א וישמע יתרו הה"ד (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו זה יתרו בשעה שבא אצל משה מה כבוד נחל ויאמר אל משה אני חותנך יתרו בא אליך רבי יהושע אומר שלח לו ביד שליח ר' אליעזר אומר שלח לו אגרת ואמר עשה בגיני ואם אין אתה עושה בגיני עשה בגין אשתך ואם אין אתה עושה בגינה עשה בגין בניך ר"א אומר הקב"ה אמר לו צא ויאמר אל משה א"ל הקב"ה אני הוא שאמרת והיה העולם שנאמר (תהלים ג) אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ אני הוא שאני מקרב אני הוא שאני מרחק שנאמר (ירמיה כג) "האלהי מקרוב אני נאם ה'", אני הוא שקרבתי ליתרו ולא רחקתי, אדם זה שבא אצלי לא בא אלא לשם שמים, ולא בא אלא להתגיייר, אף אתה קרבהו אל תרחיקהו מיד, ויצא משה לקראת חותנו, אמרו יצא משה יצא אהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל וי"א אף ארון יצא עמהם, לכך

נאמר כבוד חכמים ינחלו: ע"כ המדרש. וכתב על זה הפל"ח – היינו על פי המבואר בדבריו ז"ל בכמה מקומות (בסימנים ער, רסא ובליקוטי תניאן סימן מח), שלפעמים ההתרחקות הוא תכלית ההתקרבות וכו'. וזה שאמר אני הוא שאני מקרב אני הוא שאני מרחק, היינו שגם ההרחקה היא גם כן ממני, ובה עצמה מלוּבש גם כן אלקותו יתברך, כי גם ההרחקה היא רק בשביל ההתקרבות. וזה שלמד דבר זה ממה שנאמר (ירמיה כג, כג) "האלהי מקרב אני ולא אלהי מרחוק", היינו כנ"ל. וזה שסיים אני הוא שקרבותי ליתרו ולא רחוקתי וכו' אף אתה קרבהו ואל תרחיקהו, כי בוודאי יש בענין זה לימוד גדול, כי גם הצדיק מראה לפעמים איזה התרחקות למקורביו, ובאמת הוא רק בשביל התקרבות וכמבואר בדבריו ז"ל (ראה לק"ה גרים ג' יא), אך אף על פי כן צריך לזהר במי שבא להתקרב לשם שמים שלא להראות לו מיד איזה התרחקות, כי יוכל להתרחק לגמרי חס ושלום על ידי זה, מאחר שהוא עדיין בהתחלת ההתקרבות.

קושיות

- א. כשנופל אדם ממדרגתו ידע שמן השמים הוא – צ"ע א"כ היה לו לומר כשמפילים אדם ידע שהוא רחוק כדי לעוררו להתקרב. אולי כי באמת לא תמיד מפילים אותו כי לפעמים הוא גורם לעצמו, אבל נ"ל שתמיד צריך לחשוב כאילו הפילו אותו, כי המניעות מגבירים את החשק (יותר כשאחר מונע ממה שכשהוא בעצמו המונע).
- ב. כשנופל אדם ממדרגתו ידע שמן השמים הוא, כי התרחקות תחילת התקרבות – צ"ע מה כל כך פשוט שנפילה היא התרחקות, אולי אדרבה קודם הנפילה חשב שהוא בעל מדריגה ונכנס בו גאוה ועתה שלא מצליח כל כך הוא בשפלות וקרב יותר אליו ית'. נראה שהקושיא היא התרוץ שעל כן ריחקוהו כדי שלא יתגאה.
- ג. כי התרחקות תחילת התקרבות – איך אפשר לומר זאת הרי למעשה הייתי קרוב ועכשיו אני רחוק? הרבה פעמים בגלל שאדם חושב שהוא קרוב בעצם הוא רחוק ודייקא החושב שהוא רחוק בעצם הוא קרוב כמ"ש אשכּוּן את דכא.
- ד. כי התרחקות תחילת התקרבות – צ"ע מדוע מוהר"ן בלקוטי עצות (התחזקות כה) על תורה זו שינה וכתב התרחקות תכלית ההתקרבות? וחוזר על הלשון הוזה תשע פעמים בלק"ה אע"פ שאין לשון כוזה בלקוטי מוהר"ן ו' וכן בלקוטי עצות (התחזקות כ) על תורה ע"ד לא שינה מוהר"ן מלשון רבנו שם שהתרחקות תחילת ההתקרבות. משמע שהבין שדווקא בתורה רסא ההתרחקות בעצמה גם היא תכלית. ואילו בתורה עד שלכאורה מדבר על אותו ענין ממש ואדרבה מבאר אותו יותר, שם הבין שההתרחקות רק תחילת ההתקרבות. אבל ראה בקיצור ליקוטי מוהר"ן הישן של מוהר"ן על תורה רסא שכן כתב התרחקות תחילת ההתקרבות.
- ה. על כן נפל שיתעורר יותר להתקרב לה' ית' – צ"ע מדוע זה פשוט כל כך שיתעורר יותר ולא ישבר יותר? נראה כי באמת הטעם העיקרי הוא עדיין לא רואי להתקרב ורק אם יעמוד בנסיון הדחייה ולא יפול לייאוש מרב רצונו להתקרב זה המבחן אם הוא ראוי.
- ו. ועצתו שיתחיל מחדש ליכנס בעבודת ה', כאלו לא התחיל עדיין כלל מעולם – צ"ע מה העצה בזה למי שנפל, דהיינו שהפילוהו? עיין לק"ה בשר בחלב ד' א' ו' שע"י שמתחיל בכל יום מחדש לגמרי ממילא שוכח את

³ בעין זה מצינו שרבנו גרס בכל מקום ירידה תכלית העליה אע"פ שאין לשון כוזה בספרי חסידות אחרים אלא ירידה צורך העליה.

¹ ליקוטי הלכות בשר בחלב הלכה ד אות א' – כי מי שמחזק עצמו להתחיל בכל פעם מחדש, בודאי לא יפול לעולם, אפילו אם יעבור עליו מה, כי צריך האדם לסלק מדעתו ולהעביר ממחשבתו לגמרי, כל מה שעבר ביום העבר או בשעה העוברת, וידמה בעיני עצמו בכל יום ואפילו בכל שעה, באלו היום נולד בבחינת (תהלים ב, ז): "אני היום ילדתיך". וכתוב (שם צה, ז): "היום אם בקלו תשמעו", שצריך לחשב בכל יום ובכל עת ושעה באלו היום ובאותה השעה הוא נולד ובא לעולם, ורוצה להתחיל להפיר את מי שאמר והיה העולם, ואף על פי שכבר היה בן אלפים ורבי רבבות פעמים – שרצה להתחדש ולהתחיל להתקרב להשם יתברך ולא עלתה בידו, ואפילו אם נפל בכל פעם למה שנפל, רחמנא לצלן, אף על פי כן אל יסתכל על זה כלל, וישכח כל זה, כי זה היום והשעה שהוא עומד בו עתה עדין לא היה בעולם, ומי ידע מה יכול לזכות עדין עתה באותו היום ובאותה השעה. **פי השם יתברך מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית**, ואין יום דומה לחברו ואין שעה דומה לחברתה, וכמוכא בכתבי האר"י באריכות מזה, גדל השנויים לאין מספר הנעשים בכל יום ויום ואפילו בכל שעה ושעה, עין שם בעין חיים בתחלתו, בהיכל אדם קדמון שער א' ענף ה', מה שכתוב שם: "ואין שעה זו דומה לשעה זו, ומי שמסתכל בענין הלוף המזלות וכוכבים ושנוי מצבן ומעמדן, ואיך ברגע אחד הם באפן אחר, והנולד בו יקרה מארעות שונות מהנולד ברגע שקדם לזה, ומזה יסתכל ויבין בעולמות העליונים שאין להם קץ ומספר. ואם תפקח עיני שכלך ותשפיל דבר, כי אין שכל בלב אדם לעמוד על כל פרטים, ועל זה אמר דוד המלך, עליו השלום (תהלים קיט, ח): "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". ושלמה המלך, עליו השלום, שכתוב בו (מלכים א ה, יא): "ויחכם מכל האדם", אמר (קהלת ז, כג): "אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני". ולך וראה מה שכתוב בספר התקונים (תקון כב, דף סה.) במה שכתב: "קם רבי שמעון ואמר: סבא סבא וכו' ולבושין דאיהו לביש בצפרא, לא לביש ברמקשא, ולבושא דלביש ביומא דא לא לביש ביומא תנינא" (והלבושים שהוא לובש בבקר אינו לובש בערב, ואת הלבוש שלובש ביום זה אינו לובש ביום השני). ובזה תבין איך משתנה מעמד ומצב העולמות שהם הלבושין של האין סוף ברוך הוא לכמה שנויין בכל עת ורגע' (עד כאן לשון העין חיים). **וכל אלו השנויים לאין קץ של על העולמות** – הכל בשביל לקרב ולהמשיך את כל בני עולם בכל עת אליו יתברך, שזה עקר התכלית. ובשביל זה האציל וברא ויצר ופלה הוא יתברך את כל העולמות מראש ועד סוף, הכל בשביל האדם השפל הזה, כדי שיפיר אותו יתברך בזה העולם ודיקא, כידיע, ובשביל זה משנה השם יתברך הנהגת העולמות בכל עת ורגע הכל בשביל האדם, כי השם יתברך מתגלגל עם העולם בכל דור ודור, ובפרטיות עם כל אדם ואדם בכל יום ובכל שעה, ומשנה הנהגת כל העולמות מראש ועד סוף בכל עת ורגע כנ"ל, הכל בשביל לרמוז לכל אחד ואחד רמזים כפי מה שהוא שיתקרב אליו יתברך ממקום שהוא שם בעת ההוא. וכמו שכתב אדמו"ר ז"ל בהתורה ויהי מקץ – ופרו' (בסימן נד), עין שם מה שכתוב שם, שהשם יתברך מצמצם עצמו

הנפילה של אתמול שהרי מתחיל מחדש לגמרי כאילו מעולם לא הפילוהו, ועי"ש שעל כן גם הקב"ה מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית כי כל יום הוא התחלה חדשה לגמרי עי"ש.

ז. ועצתו שיתחיל מחדש – צ"ע שכאן היא עצמה למי שנפל, ולקמן היא עצמה להנהיגה בכל יום גם כשלא נפל. ונראה לומר שבאמת הטעם שהיא הנהיגה לכל יום, כי באמת בכל יום בסופו האדם נעשה בחי' זקן ונופל להרגל שזה בעצמו נפילה, רק הוא לא מרגיש זאת, על כן מייצע לנו רבנו להתחיל מחדש בכל יום. וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (פסיקתא זוטרה ואתחנן 1) בכל יום ויום יהיו המצוות בעיניך כחדשים וכאילו היום נתנו:

ח. ועצתו שיתחיל מחדש להיכנס בעבודת ה', כאלו לא התחיל עדיין כלל מעולם – צ"ע מאי קמשמע לן, מה נקודת החידוש ואיזה סוג התחלה רוצה לדרוש? האם הכוונה שלא להתחיל מחדש כאילו כבר כן התחיל מעולם? והרי אי אפשר לחזור לכל הבלבולים שהיו לי בהתחלה ממש. ראה לקמן תורה סב אות ה' שכל ההתחלות קשות כי יוצא מהפך אל הפך אבל אח"כ נכנס להרגל. ועיין בסוף התורה שיחות הר"ן נא"ו ועל"ת"ו ולעיל בלק"ה בשר בחלב ד' א' גנות ההרגל בעבודת ה' שהיא זקנה דסט"א, ואפילו צדיק זקן הוא לא טוב עי"ש. שעל כן שמו של היצחק זקן וכסיל. נמצא שעיקר העצה היא כדי שלא ליפול לעבודה מתוך הרגש וזקנה אלא לעבוד בחיות והתלהבות כמו מי שמתחיל בפעם הראשונה.

ט. וזה כלל גדול בעבודת ה' שצריכין ממש בכל יום להתחיל מחדש – דהיינו לא להתחיל מהיכן שהפסקתי אתמול. וצ"ע דווקא כל יום ולא כל שעה או דקה או שניה או כל נשימה. ונראה שכאן העצה לכל אדם שלכל הפחות בהתחלת היום בחצות או בשחרית לא יעשה מתוך הרגל אלא להיכן עצמו כמו בפעם הראשונה, העיקר שלא יהיה בבחי' רגלי מוליכות אותי לבית המדרש ו/או לכל דבר שבקדושה אלא הראש מוליך אותי, עם התלהבות הלב, ואמונה שלימה בהצלחה.

י. לטעם המבואר בסוף תורה סב צריך להתחיל מחדש בכל פעם כי הכל הולך אחר ההתחלה ושמא ההתחלה לא היתה בראוי – צ"ע מדוע לא חושש להפך שעכשיו תהיה ההתחלה פחות טובה שהרי עתה הוא יותר זקן ממה שהיה, וכבר טעם טעם בשלון וכבר יודע שיש סיכוי גדול שלא יזכה שתקוותיו ותוכניותיו יתגשמו בקלות. התירוץ פשוט ספק הצלחה עדיף מוודאי בשלון. שהרי אם לא יתחדש בודאי יפול להרגל וזקנה, ורק אם יתחיל בכל פעם מחדש יש סיכוי שישא עם החיות וההתלהבות בעבודת ה'.

הקדמה

רבנו בתורה זו מחבר שני נושאים חשובים שכבר דיבר עליהם בכמה תורות עניין התרחקות תחילת ההתקרבות, ושצריך להתחיל בכל יום מחדש לגמרי. אע"פ שהם שני נושאים נפרדים, כאן רבנו מחבר אותם ומבאר שעניין ההתחדשות בכל פעם היא השומרת את האדם שלא יפול ברוחו כשרואה שבכל פעם שוב מרחקים אותו מהקדושה.

כי עיקר ההתחדשות היא לתפוס כל נפילה והתרחקות ממנו ית' בקרש קפיצה להתקרבות גדולה יותר, ע"י שצועק ומבקש דייקא ממעמקים קראתיך ה'. ולהתחזק שעיקר כבודו ית' הוא דייקא ע"י שמתקרבים היותר הרחוקים ממנו ית'. גם יש בחי' שההתרחקות דייקא היא קירוב הגדול ביותר, כי אז האדם עם הקב"ה בסוד אחור באחור, כמו אדם וחיה כשנבראו שהיה להם גב אחד משותף (ערובין יח.) כך גם המרוחק בבחי' מסוימת דבוק יותר בהקב"ה אלא שזה בבחי' הסתרה ו/ולכן העיקר זה לשאוף ולבקש להתנסר ממצב זה ולזכות להארת פנים בפנים. וזה מה שאמר הקב"ה ללבנה (חולין ס) כדי לבא אלי פנים בפנים את צריכה למעט עצמך.

ההתרחקות היא תחילת או סיבת או כוללה התקרבות

מאין סוף עד אין תכלית ומרמז לכל אחד ואחד רמזים פפי האדם וכפי היום וכפי המקום כדי שיתקרב לעבודתו וכו', עין שם היטב. נמצא, שאין ראיה כלל מיום לחברו ומשעה לחברתה, כי העולמות והגלגלים וכו' משתנים בכל עת, ויכול להיות שאף על פי שער הנה היה מה שהיה, אף על פי כן עתה עתה יכול לעשות איזה נחת רוח להשם יתברך באשר הוא שם, כי כל השתנות העולמות וכו' הכל בשביל כל אדם, כי חייב כל אדם לומר 'בשבילי נברא העולם' (סנהדרין לו.) ועל כן צריך כל אדם להאמין, שבכל עת ושעה ורגע כל ימי חייו יש בכח האדם להתחיל מעתה, ואל יסתכל כלל על יום שלפניו ולאחריו, רק יחזק עצמו עתה להתקרב להשם יתברך במה שיוכל בעסק התורה או תפלה, או איזה מצוה. ואם אינו יכול לעשות דבר באותה השעה, על כל פנים ישתוקק ויכסוף להשם יתברך כי רצון וכוספין דקדשה יקר מן הכל (פמבאר בדבריו הקדושים במה פעמים)

י' שיחות הר"ן אות נא – גם אין טוב להיות זקן וזן צדיק זקן, וזן צדיק זקן, וזן צדיק זקן, כי צריך רק להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש.

ה' עלים לתרופה – מכתב שנ – והעקר שתזהרו לקיים מה שהזכיר מאד שאסור להיות זקן, והרים קולו הקדוש וקרא בקול גדול ואמר "אלט טאר מען גיט זיין" וכו'. פנדפס מזה קצת. וכבר הזהירו רבותינו וזכרונם לברכה על זה במה פעמים ואמרו בכל יום יהיה בעיניך פחדים, וכן אמרו בכל יום יהיה דומה בעיניך כאלו היום נכנסת עמו בבית וכן הרבה. אף ביותר ויותר הזהיר אדוננו מורנו ורבונו זכרונם לברכה על זה כי כל ענינו הוא בחינת התחדשות נפלא ונורא מאד מאד שיכול להרים ולחדש הנפשות שידינו ונפלו מאלפים שנה וכמה גלגלים עברו עליהם וכו'.

י' ויקרא רבה לה א' וסוכה נג. ראה מה שכתבנו בהקדמה לתורה נד תנינא בענין הבחירה וההרגל.

י' עיין תורה רו תעיתי כשה אובד.

בעניין שהתרחקות תחילת ההתקרבות דיבר רבנו הרבה וכמה לשונות, בכמה תורות אומר רבנו שהתקרבות בתחילתה נדמית להתרחקות – ראה תורה כה"ח, תורה עד"ט, תורה מח תנינא/י, תורה ק"ז תנינא/י ועוד וכאן קיצר מאד וסמך על המעיין שילמד שם.

בעניין החיוב להיות מתחדש/י בכל יום, דיבר רבנו הרבה מאד ואפילו איש פשוט צריך אפילו כמה פעמים ביום להתחיל מחדש להתקרב להש"י כאילו רק היום התחיל להתקרב אליו ית'. ואמר שמי שבעוה"ז עולה מדרגא לדרגא יזכה לזה גם בעוה"ב/י. וזה חידוש עצום, כידוע שעוה"ב הוא עולם השכר ואין בו שום עליה, אלא מכח איזה עליה בעוה"ז, ואחרי הפטירה אין עוה"ז, ואעפ"כ מבואר שזה אפשרי. סוד ההתחדשות הוא החילוק במדרגות הצדיקים, ומשיח יהיה חידוש עצום בזה שבכל יום יתחיל מחדש ממש, כאילו מעולם לא עבד עדיין את הקב"ה, כמבואר בשיש"ק בשם רבי אלימלך מליזנסק/י. ורבנו שאמר על עצמו שזכה לבחי' משיח, סיפר שהיה מתחדש בכל יום כאילו לא התחיל עדיין לכנסו בעבודת ה' כלל/י. בתורה סב בסוף בהשמשות לאות ה' ט"ו ובח"מ תלז"י ביאר הטעם שצריך להתחיל מחדש בכל פעם כי הכל הולך אחר ההתחלה ושמא ההתחלה לא היתה כראוי. נראה עיקר הכוונה כי מהלך ההתקרבות אל הקב"ה הוא ישר על שם זה אנו נקראים ישראל ישר-אל, ובדרך כלל ההתחלה היא אם התלהבות ורצון אמיתי ואע"פ לפעמים נכנס איזה פניה שאזכה ע"ז לכבוד או איזה תועלת, וכל שכן בהמשך שמתערבות עוד פניות כנ"ל, ממילא כמעט אי אפשר להשאר ישר לאורך זמן, ובצירוף של עקמומית הכי קטנה אזי לאחר זמן כבר האדם

^ח ליקוטי עצות התחזקות אות ו. כל אדם שבעולם, אפילו מי שהוא במדרגה התחתונה מאד, אפילו אם הוא בתוך הארץ ממש, עם כל זה כשרוצה לכנס בעבודת ה' בודאי צריך שילך ויעלה מדרגא לדרגא. ובכל פעם ופעם כשיצא מדרגא לדרגא לפי בחינתו, אזי מתגברים עליו מחדש הקלפות שהם התאוות והדמיונות והמחשבות והבלבולים והמניעות, ומתפשטים כנגדו בכל פעם מאד ואינם מניחים אותו לכנס לשערי קדשה. ובה טועים החסידים הפשרים הרבה, כשרואים שפתאום מתגברים עליו תאוות ובלבולים ומניעות, ונדמה לו שנפל ממדרגתו מחמת שבזמן הקדם לא היו אלו התאוות והבלבולים מתגברים עליו כל כך והיו נחים קצת, על-כן הוא סובר שנפל ח"ו. אבל באמת אין זו נפילה כלל, רק שזה מחמת שצריך לעלות מדרגא לדרגא לפי בחינתו, ומחמת זה מתגברים עליו מחדש בהתגברות גדול יותר כל התאוות והבלבולים והמניעות והעקמומיות שבלב וכו'. וצריך בכל פעם ופעם להתחזק את עצמו הרבה, ולבלי לפל מזה בדתו כלל עד שיתגבר עליהם וישבר אותם מחדש: (לק"א ס"ח כ"ה אות ב' ה')

^ט ליקוטי עצות התחזקות אות כ. ההתרחקות היא תחלת ההתקרבות, הינו כשאדם רוצה להתקרב לשם יתברך אזי על פי רב באים עליו דינים ויסורים ומניעות רבות ועצומות, ונדמה לו כאלו מרחקים אותו. אבל כל זה לטובה בשביל התקרבות. וצריך להתחזק ולהתגבר ולהתאמץ ולעמד בנסיון הזה, שלא יתרחק חס ושלום על ידי היסורים והמניעות וההתרחקות, ואל יטעה בעצמו לומר, שמרחקין אותו, חס ושלום. רק ידע ויאמין שכל מה שעובר עליו. הכל לטובתו, כדי שיתגבר להתקרב יותר, כי ההתרחקות היא רק בשביל התקרבות (עד):

^י ראה לקמן.

^{יא} תורה ק"ז תנינא – מה שמבלבל את האדם, כשנכנס לקדשה גבוהה, כגון כשמתקרב לצדיק האמת וכיוצא, אזי ד"ק יקרה לו מקרה בלתי טהור, חס ושלום. כבר מבאר מזה במקום אחר (שכשהאדם נכנס לקדשה, מתגבר עליו היצר הרע ביותר, כי כל מה שנכנס בקדשה יותר, יש לו בכל פעם יצר הרע חדש גדול מבתחלה. עין בלקוטי הראשון בסימן עב ובמקום אחר).... מחמת שנתקרב לקדשה גבוהה מאד, מחמת זה נודמן לו, כי כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקין עליו הדין מלמעלה, שנאמר: "וכיאתה עברתה", כמו שאמר רבותינו, וזכרונם לברכה (תענית ח). נמצא כשאדם מצדיק עצמו ונכנס בקדשה, מדקדקין עליו יותר, ומתעוררין עליו קטרוגים ודינים, חס ושלום, ומהשתלשלות הדינים נעשה היצר הרע, כמובא במקום אחר (בסימן עב הנ"ל). ועל כן אין לו להתרעם כלל על זה, כי אדרבא, מחמת שנכנס לקדשה גבוהה כזו, מחמת זה נתגרה בו היצר הרע, מהשתלשלות הדינים כנ"ל. ועל כן חשבו רבותינו, וזכרונם לברכה, לנס גדול, מה שלא ארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים...

^ב עיין שבחי הר"ן ושיחות הר"ן מח נא תורה רסא וסוף תורה סב. ובמשיבת נפש ח"א אות מז מח ובח"ב אות ו' ח' יד' ועוד הרבה שם. עיין שיש"ק ח"ו תקמב ח"ב אות פא ואות קפה ואות פה ועיין לק"ה בשר בחלב ד' אות א' ועי"ש גם אות ב' עפ"י תורה קכג שהצדיק כדי לקרבו גורם לו לסלק ממנו השכל העצמי כדי שיוכל להתחיל מחדש עם שכל של הצדיק

^ג שיש"ק ח"ב פה – אמר רבנו: כשהאדם הולך בזה העולם מדרגא לדרגא ואינו מפסיק להתחדש ולהמשיך בעבודת ה' גם בעולם הקבא ומשיך לעלות מדרגא לדרגא.

^ד שיש"ק ח"ו – תקמב – אמר הצדיק רבי אלימלך מליזנסק זצ"ל, ההבדל בין משיח לשאר הצדיקים הוא בתינוק הנמול עלי אמו' שמשיח יתחיל בכל יום עבודתו מאין, ויעבד את ה' בתכלית ההשגה והמעלה. ויהיה מוסיף בעבודתו על כל הימים הקודמים שעבד בהם את ה' וכן מיום ליום, מה שאין כן שאר הצדיקים שעובדים הם את ה' בכל יום בתוספת על מה שהשיגו בימים הקודמים, ועל מה שזכו בימים הקודמים מוסיפים הם בקדושתם, מה שאין כן משיח שהוא יתחיל בכל יום ויום בלי קטן ללא חשבון העבר כלל. בבחינת הכתוב "בני אתה אני היום ילידיתיך שאל ממני" וכו' (תהלים ב) שבכל יום יתחדש בתכלית ההתחדשות ללא שום חשבון מהעבר ובתכלית הבטול, ויעלה בעבודתו לרב התחדשותו כנגד כל הימים הקודמים.

^{טו} שבחי מוהר"ן – אות ו – והיה רגיל להתחיל בכל פעם מחדש דהינו כשנפל ממדרגתו לפעמים לא היה מייאש עצמו בשביל זה רק אמר שיתחיל מחדש כאלו לא התחיל עדין כלל לכנס בעבודתו יתברך רק עתה הוא מתחיל מחדש. וכן בכל פעם ופעם תמיד היה רגיל להתחיל מחדש, והיה לו כמה התחלות ביום אחד, שגם ביום אחד לפעמים נפל מעבודתו והיה מתחיל מחדש וכן כמה פעמים ביום אחד: ועיין לקמן גם שיחות הר"ן אות מח.

^{טז} בתורה סב בסוף בהשמשות לאות ה' – על כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, כי פן ואולי לא היתה התחלתו כראוי, ואם כן גם כל עבודתו אינה בשלמות כראוי, כי הכל מתנהג כפי ההתחלה. על כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש.

^{יז} ראה בסוף התורה.

פונה מאד מהמכוון דהיינו להתקרב ולהכליל בו ית' ולעשות רצונו בשלימות. על כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש שאין הכוונה לחזור לנקודת ההתחלה אלא לחזור ליושר דהיינו שבכל יום מתחיל מחדש לכוון את ההתלהבות בעבודת ה' שתייהיה רק לשם שמים.

להתחיל בכל יום התחלה חדשה. היא עצה נפלאה ותירוץ על קושיא חזקה.

יסוד העניין הוא הצד הרע ועד כדי סכנה לעבודת ה' שיש בהרגל לדבר שבקדושה. כי מצד הכבוד שמים הוא כמעט לא נמצא במה שעושים מתוך הרגל, דדמי קצת לאונס, ובוודאי שאין כבוד שמים ממי שעובד את ה' כיון שאנסו והכריחו אותו.

וא"כ לכאורה קשה מדוע אנו טורחים להרגיל את בנינו בדרך האמת, ולא מחנכים אותם להיות בוחרים בכח עצמם? וראיתי מבארים^י שבאמת בזה טעה יתרו ועל כן השביע את משה רבנו שבנו הראשון יהיה כומר לע"ז, כדי שלא יהיה מוכרח אלא בעל בחירה.

ועוד קשה מדוע כל רצוננו והשתדלותנו היא להרוג את היצה"ר, כמבואר בתהלים שדוד המלך השתבח בעצמו ולבי חלל בקרבי, ואפילו יותר מזה להפוך אותו לטוב שיעזור לנו, כמבואר בירושלמי^י שדוד הרגו ואברהם עשאו טוב. לכאורה מה נרויח? הרי זה בחי' של ביטול הבחירה והכבוד שמים שעולה ממנה. כמבואר בתורה מט תנינא כמה טוב כשיש יצה"ר^י. וגם חז"ל אמרו (ב"ר ט' י') טוב מאד הוא היצה"ר מלאך המוות.

ועוד מדוע כל רצוננו להיות עבדא דקודשא בריך הוא, ומדוע הקב"ה בכמה מקומות מכנה לשבח אברהם עבדי (בראשית כו כד) משה עבדי (במדבר יב ז' וביחושע פ"א ב' ז') ודוד עבדי (שמואל ב' ג' יח) וכיו"ב. וגם כל קיום המצוות נקרא עבודת ה', עבודה שחייבים לעשות בין רוצה ובין לא רוצה. הרי מצד העבדות אדרבה עיקר הכבוד שמים היא עשיית רצון המלך כעבד המוכרח במעשי. והעבדות יותר מושלמת כשלא בוחר אלא מרגיש עבד המוכרח לקיים דבר המלך, ואין לו שתי אפשרויות.

ובאמת גם מתוך יראת הרוממות או אהבת ה' צ"ע אולי הוא קצת חסרון בעבדות. (ראה תורה ה' תנינא אות טו בעניין בן ועבד שאין הכוונה שהבן עושה רק מתוך אהבה ורצון אלא שמתוך אהבתו לאביו עושה עצמו עבד, נראה כוונתו שבאמת גם בן חייב כמו עבד אלא שאת חובתו כעבד עושה מתוך שמחה ורצון ולא כעבד שעושה מתוך כפייה וחוסר רצון.

ובפשטות לכאורה היה אפ"ל שהבחירה היא בהתחלה, שאני בוחר להיות עבד, ואחרי שבחרתי אזי אני כבר חייב לדמות שאין לי שתי אפשרויות. אבל נמצא למעשה שהעבדות מפקיעה לגמרי מבחירה בכל רגע.

ונראה שלתרץ את הסתירה הזו מחדש רבנו שצריך להתחיל בכל יום מחדש לגמרי כאילו מעולם לא התחיל. שאין הכוונה להתחיל ללמוד א' ב', אלא הכוונה בכל יום לבחור מחדש לעבוד את הקב"ה כמו עבד. דהיינו ששום מעשה מצווה לא יעשה מתוך הרגל. וצדיקים גדולים אפילו כל תנועה לא עושים מהרגל אלא רק מתוך הקשבה לרמז מהקב"ה כיצד להמשיך.

מעלת וחסרון ההרגל/כ"א

הַרְגֵּל מִלְשׁוֹן רַגֵּל, ורגלין אם נצח והוד, דהיינו כח ההליכה, ובקומת הספירות המקום שבו השפע מוחלט ומוכן לצאת אל המקבל, שהיא המלכות, נקרא נצח והוד, שהם כלי חתימת השפע והולכתו לחוץ. ומזה נשתלשל עניין ההרגל שיש באדם, שאחר שמתרגל לדבר, כבר עושה אותו גם בלא מחשבה, כי ההרגל לשון רגלין עושה שהדבר כבר ירד לבחי' רגלין. בבחי' רגלי דאינש ערבין ליה, דהיינו שהם כמו ערב שקבל על עצמו להוליך אותו בלא דעת להיכן שצריך להיות. ושם רגל הוא גם לשון סיבה ומסובב דהיינו שמהשמים מסובבים שרגליו יוליכו אותו למקום שצריך בלא דעת דייקא. כי זה גדר הנצח והוד, ששם העצה אחרי שעזבה את המח, וירדה להתבשל ולהיות נחלטת. ועל כן ממדות אלה יוצאת הקנאות דקדושה, שמרוב אהבת ה' פועל בלא שכל, אלא מתוך שלהבת אהבת ה' פועל רק עם השכל הנקנה שכבר נחקק ונחלט בו. ועל כן לא כל הרוצה ליטול את השם יטול, אלא רק מי שבאמת פועל מתוך קנאות גרידא, וכלשון חז"ל קנאים פוגעים בו, אבל לא כל אדם. רק מי שהקנאה פועמת ובושרת בו, מתוך אהבת ה' כמבואר בזוהר (ויחי רמה). כל אהבה שאין בה קנאה אינה אהבה. וזה בחי' שהשכל ירד

^י ראה ספר שיחות מוסר לרבי יחזקאל שמואלביץ תשלא סימן כה.

^ט עיין ירושלמי ברכות פרק ט הלכה ה' – שבעה פרושין הם וכו'... אין לך חביב מכולם אלא פרוש אהבה כאברהם. אברהם אבינו עשה יצר הרע טוב דכתיב (נחמיה ט) ומצאת את לבבו נאמן לפניך. אמר רבי אחא והפסיד אלא (שם) וברות עמו הברית והחסד וגומר. אבל דוד לא היה יכול לעמוד בו והרגו בלבבו. מאי טעמא (תהילים קט) ולבי חלל בקרבי. ע"ל. ועיין משך חכמה על דברים פרק לד פסוק ח שביאר הטעם כיון שיצרו של אברהם היה אפיקורסי אפשר להשלים עמו, אבל של דוד תאווני לא מועיל נגדו אלא להרגו.

^י תורה מט תנינא – והוא מעלה גדולה, כשיש עדין יצר הרע להאדם, כי אז יכול לעבד אותו יתברך עם היצר הרע דייקא, דהיינו לקח כל ההתלהבות והחמימות ולהכניסו בתוך עבודת השם, דהיינו להתפלל ולהתחנן בחמימות והתלהבות הלב וכיוצא. ואם אין יצר הרע להאדם, אין עבודתו שלמה כלל. והעקר לעצור ולעכב החמימות בעת התאוות, ולהניחו בעת התפלה והעבודה, שם יניח חמימותו והתלהבותו לתוך העבודה כפ"ל. ואפילו מי שאינו איש בשר, נודמן לו לפעמים, שמתפלל בהתלהבות, וזה בא גם בן מחמימות היצר הרע שיש לו, רק שהוא אינו מקבל על זה שכן. אבל מי שרוצה להתנהג בכשרות, הוא מעלה גדולה כשיש לו עדין יצר הרע כפ"ל:

^{כא} עפ"י מה ששמעתי מהריצ"ח

לרגלים, בחי' מה שאמר דוד המלך רגלי מוליכות אותי לבית המדרש (ויק"ר לה א/כ"י) ולבית המקדש (סוכה גג.). כל זה הצד הטוב שבהרגל. אבל יש גם צד רע בהרגל, כמו שרואים בחוש, שאדם יכול להתפלל שחרית שלימה בפיו בלבד, ובלא שום כוונה כלל, ובסופה לא זוכר מאי קאמר, אלא רק שהתחיל ועתה גמר. וכן את כל המצוות אפשר ע"י ההרגל לקיים כמצוות אנשים מלומדה, כמבואר בירושלמי (ברכות פ"ב ה"ד) מחזקנא טיבותא לרישא דכרע [מגרמיה] במודים, ע"ש: וכמו שאמרו על הכותים מעשה אבותיהם בידיהם. כך יש בני אדם שכל קיום המצוות שלהם הוא כי כך ראה את אביו עושה, ומחקה אותו בלא מחשבה את מי הוא עובד ולמי מתפלל/כ"י. ועל זה מדבר כאן רבנו שאדם כזה כדי לעורר אותו מפילים אותו כדי שיתחיל מחדש בכוונה והתלהבות חדש.

עד כאן ההקדמה

תורה רסא כ"ה

כשנופל אדם ממדרגתו ידע שמן השמים הוא, כי התרחקות תחילת התקרבות, [כ"ו/כ"ז]
נראה שהכוונה אפילו אם נפל כיון כי לא התגבר על יצרו, צריך להתבייש ולחשוב הנה מרחקים אותי כי אני ראוי עדיין להתקרב, כי בוודאי לא יפטר מעונש, שהרי לא לקחו ממנו את הבחירה, אעפ"כ צריך להרגיש נדחה/כ"י, אבל רק באופן שיתעורר עי"ז להגביר את החשק ולהתחזק יותר להתקרב. וראה שמוהר"ן"ת בלקוטי עצות (התחזקות כ"ה) כתב התרחקות תכלית ההתקרבות/כ"י. משמע שהתרחקות בעצמה גם היא תכלית. וראה גם תורה מ"ח תנינא שהתרחקות כולה התקרבות. ועיין תורה ע"ד כי את אשר יאהב ה' יוכיח. ומוהר"ן"ת ביאר שם

^{כ"ב} **וכגון שמצינו בדוד המלך** שאמר ויקרא רבה פרשה לה פסקה א (תהלים קיט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות.

^{כ"ג} ראה **תולדות אהרן** (לרבי אהרן מויטומיר) – לקוטים (בביאור הרמז שבפרשיות שקוראים בפסח) ומשך תורה הוא כך, לפי שיש בני אדם שלומדים ומתפללים על פי הרגל לפי שראה שאביו עשה כך ומעשה אבותיהם בידיהם ונעשה רגילות בידם שעושה כך שמתפלל בכל יום ולומד תורה ואינו מכניס בזה שום שכל, זה לאו כלום הוא, ועיקר עבודה הוא "דע את אלהי אביך ועבדהו" (דחי"א כח ט), שיעבוד את הבורא בשכל שיבין בעצמו שצריך ללמוד את התורה, כמבואר ב"זוה"ק שצריך לדעת מה הוא התורה ומאין פקיד עלה, זה הוא עיקר העבודה, וזה הוא משך תורה כמו שאמרו בגמרא ארבע אבות נזיקין הם השור, ופירשו בגמרא (עי' ב"ק ב:) השור זהו רגל שדרכו להזיק, והוא לשון רגילות שכמה מכשולות באים מזה אם אינו עובד את הבורא בשכל בא מזה הרבה מכשולות, ואין הזמן גורם לפרש זאת בפרטות, וזהו משך תורה שתמשיך א"ע מהרגילות וללמוד ולהתפלל בשכל:

^{כ"ד} דפ"ר צילום 59 א

^{כ"ה} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^{כ"ו} עיין תורה עד דינא קדישא, ולק"ע התחזקות כ"ה התרחקות תכלית ההתקרבות, ותורה מ"ח תנינא ההתרחקות כולו התקרבות, ועיין תורה קפה שמהמניעות נעשה הכלי לקבל את השפע. ותורה סו שהמניעות מגבירות את החשק.

^{כ"ז} **תורה עד לשון מוהר"ן** – כי יש שני מיני דינים: כי יש דינא דמסאבא, בחינת נחש הטיל זחמא בחוה. ויש דינא קדישא, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח. וזהו בחינת התרחקות, שהוא התחלת ההתקרבות, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה: כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקים עליו את הדין מלמעלה. דהיינו, כשאדם רוצה להצדיק את עצמו ולהתקרב להשם יתברך, אזי מצדיקים עליו את הדין, דהיינו שנמשכים עליו דינים ויסורים. ואלו הדינים והיסורים הם נראין כהתרחקות, כאלו רוצים להרחיקו מעבודתו, חס ושלום. ובאמת זה ההתרחקות הוא עקר ההתקרבות, כי אלו הדינים וההתרחקות הם לטובתו, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח; כדי שיעמוד בנסיון הזה, ויתגבר ויתאמץ להתקרב יותר. (ועי' במקום אחר (תורה סו) שהמניעות הם בשביל החשק, ועוד מבאר מזה בכמה מקומות). ועל כן, זה הדין הוא בחינת דינא קדישא, רק שהוא בחינת מחין דקטנות, שמשם עקר אחיזת הדין פ"דוע.

תורה מח תנינא – כשאדם נכנס בעבודת השם, אזי הדרך – שמראין לו התרחקות, ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה, ואין מניחין אותו כלל לכנס לעבודת השם, ובאמת כל ההתרחקות הוא רק פלו התקרבות. וצריך התחזקות גדול מאד מאד לבלי לפל בדעתו, חס ושלום, כשרואה שעוברים כמה וכמה ימים ושנים, שהוא מתיגע בייגיעות גדולות בשביל עבודת השם, ועדיין הוא רחוק מאד, ולא התחיל כלל לכנס לשערי הקדשה. כי רואה עצמו שהוא מלא עדין עביות וגשמייות והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת השם איזה דבר שבקדשה, אין מניחין אותו. ונדמה לו כאלו אין השם יתברך מסתפל עליו כלל, ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רואה שהוא צועק בכל פעם ומתחנן ומתנפל לפניו יתברך שיעזרהו בעבודתו, ואף-על-פי-כן עדין הוא רחוק מאד מאד. על-כן נדמה לו כאלו אין השם יתברך מסתפל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא יתברך אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיוצא בזה צריך התחזקות גדול, לחזק עצמו מאד מאד, ולכלי להסתפל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתרחקות הוא רק פלו התקרבות כנ"ל. וכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים, כאשר שמענו מפייהם בפרוש, שנדמה להם שהשם יתברך אין מסתפל ופונה אליהם כלל, מחמת שראו שהם זמן רב שהם מבקשים ויגיעים ועושים ועובדים עבודת השם יתברך, ועדיין הם רחוקים מאד מאד, ואלו לא היו מחזקים עצמן מאד לבלי להסתפל על זה, היו נשארים במקומם הראשון, ולא היו זוכים למה שזכו.

^{כ"ח} **כי אין סתירה בין מה שנפל מתוך בחירה ואעפ"כ הפילו אותו משמים**, כדי להגביר אצלו את החשק, כמו שאין סתירה בין הידיעה והבחירה אע"פ שאצלנו הן תרתי דסתרי.

^{כ"ט} **אע"פ שבלקוטי עצות** (התחזקות כ"ה) על תורה עד נקט התרחקות תחילת ההתקרבות, כלשון התורה שם.

כי המניעות הן להגביר את החשק כמבואר בתורה סו/ל. נמצא שהכסופים שבזמן ההתרחקות הם גם התכלית לעצמן, (ראה לק"ה ברכת המזון ד' כ')/ל"א. אמנם בקיצור ליקוטי מוהר"ן הישן של מוהרנ"ת תורה רסא שם נקט התרחקות תחילת ההתקרבות, כי בודאי גם זה אמת.

ע"כ-על כן נפל (ר"ל על כן הפילוהו) כדי שיתעורר יותר להתקרב להש"י-להשם יתברך. ובתורה ו' ביאר יותר ע"ש שדייקא אותו השם הקדוש אהי-ה שסייע לו לשוב הוא שמתהפך ועושה לו מניעות. כי באמת עדיין אינו ראוי למדרגה כזו של התקרבות שמבקש, ועל כן מנסים אותו במניעות ובזיונות לבחון את רצונו (דהיינו בחי' הריחוק שמרחקים את הגר שבא להתגייר, לבחון עד כמה הוא באמת רוצה להתקרב)

ועצתו שיתחיל מחדש ליכנס בעבודת ה', כאלו לא התחיל עדיין כלל מעולם וכאילו לא נפל מעולם, שהרי רק עתה מתחיל להתקרב.

וזה כלל גדול בעבודת ה' מעוד טעמים שצריכין ממש בכל יום להתחיל מחדש: הטעם העיקרי נראה שהוא כדי שלא יפול לעבודה מתוך הרגל שנקרא זקנה דסט"א, ועוד בתורה סב ביאר כי הכל הולך אחר ההתחלה ושמא היא לא הייתה כראוי, ועתה יתחיל מחדש כראוי. ורבנו (חי"מ/ל"ב) אמר על עצמו שבכל דבור ובכל הבל פה הוא מתחדש.

ומוסיף מוהרנ"ת ואומר ל"נענין ענין זה עוד בכמה מקומות בספרי רבינו ז"ל [ל"ה], כמה צריך האדם להתחזק בעבודת ה', ולבלי ליפול ברוחו לייאוש/ל"ה משום דבר שבעולם, נראה שעיקר כוונתו לתורה מה תנינא הנקראת אצל אנ"ש איגרת החיזוק, שם מבואר שהיסוד הזה שמרחקים אדם כדי שיתקרב יותר ויתחיל שוב מחדש בכל פעם היא בכל המדרגות ואפילו כשהוא כבר בתוך פתח המדרגה הבאה נדמה לו שדוחים אותו ואפילו מי שזכה לתשובה שלימה לא מניח לו הס"מ ומנסה להפילו במחשבת גאוה מכל המדרגות עד לשמד ממש (כמבואר בשיש"ק/ל"ו). גם ראה תורה כה/ל"ו שבכל מדרגה שעולה חוזרים המניעות

ל תורה סו אות ד' - והנה הכלל, שכל המניעות הם רק בשביל החשק, כדי ששעל ידי זה יהיה לו חשק גדול ביותר פנ"ל, ועל כן בשאדם חושק ביותר, בודאי יוכל לעשות הדבר, ויכול להוציאו מכח אל הפעל, כי על ידי החשק נעשין נקודות, שעל ידי זה מוציין מכח אל הפעל פנ"ל. כי החשק משרב המניעה, כי עקר המניעה אינו אלא בשביל החשק פנ"ל, ועל כן בשאדם חושק ביותר כפי המניעה, ממילא נשבר המניעה:

לא עיין מוהר"ל בספרו נתיבות עולם נתיב העבודה פרק ה' בדין שבר פסיעות - ולפיכך כאשר הולך לבית הכנסת הוא נמשך אל השם יתברך להיות לו דביקות בו יתברך. וידוע כי המתנועע אל דבר הוא דביקות גמור עם המתנועע יותר ממי שהוא קרוב לו כבר, כי המתנועע אל דבר הרי אינו עמו ועם כל זה הוא הולך אליו וזהו דביקות וחבור גמור, ודבר זה בארנו למעלה גם כן.

ועיין בזה עוד מה שכתב בספרו דרך החיים על אבות פ"ד משנה יח - האדם מתעלה מן עולם הזה הגשמי להיות אל הש"י, והנה מתנועע האדם אל הש"י כאשר האדם הוא בעל תשובה ואשר הוא מתנועע אל דבר הוא נחשב עמו לגמרי ביותר, כי המתנועע אל הדבר הוא מצד הדבר שאליו הוא מתנועע כאלו הוא דבר אחד עם מי שאליו התנועה. וכבר רמזו חכמי אמת דברים אלו בפרק כל כתיבי (שבת ק"ח, ב') אמר ר' יוסי יהא חלקי עם המתים בדרך מצוה עד כאן, ולמה אמר עם המתים בדרך מצוה ולא עם עושי מצוה. אבל המתים בדרך מצוה הנה הוא מתנועע אל הש"י נחשב שהוא עם הש"י כי התנועה אל הדבר כאלו הוא אחד עמו, מה שאין כך מי שעשה כבר המצוה

לב חיי מוהר"ן אות שפד (מו) אמר לא מבעיא דבור שאינו יוצא מפי בלי התחדשות, אלא אפלו הבל אינו יוצא מפי בלא התחדשות:

²⁸ הוספה של מוהרנ"ת בתקפא

²⁹ כמה צריך להתחזק עיין תורה מה תנינא תורה עד ותורה כה, ולהתחיל כ"פ טחודש עיין סוף תורה סב ובמשיבת נפש ח"א אות סו מה ובח"ב אות ו' ח' יד' ועוד הרבה, ועיין שבחי הר"ן אות ו' ושחיית הר"ן אות מה נא. ובחיי מוהר"ן אות תלו.

לה ראה תורה עז תנינא - ואפלו מי שהוא, חס ושלום, במדרגה התחתונה לגמרי, חס ושלום, רחמנא לצלן, אפלו אם מנח בשאול תחתיות, רחמנא לצלן, אף על פי כן אל יתיאש עצמו, ויקים מבטן שאול שונעתי" (יונה ב), ויחזיק עצמו במה שיוכל, כי גם הוא יכול לחזור ולשוב ולקבל חיות מהתורה על ידי הצדיק הנ"ל: והעקר לחזק עצמו בכל מה שאפשר, ופי אין שום יאוש בעולם כלל. (ואמר אז בזה הלשון: קיין יאוש איז גאר ניט פאר האנדין), ומשך מאד אלו התבות קיין יאוש וכו' ואמרם בבח גדול ובעמקות נפלא ונורא מאד, כדי להורות ולרמז לכל אחד ואחד לדורות, שלא יתיאש בשום אופן בעולם, אפלו אם יעבר עליו מהו, ואיך שהוא, אפלו אם נפל למקום שנפל, רחמנא לצלן, מאחר שמחזק עצמו במה שהוא, עדין יש לו תקוה לשוב ולחזור אליו יתברך:

לו שיח שרפי קודש - ח"ה אות תעט - ראו פעם את הבעל שם טוב בחדרו איך שרועד מאד מאד, וכששאלו אותו אחר כך על זה, ענה ואמר במה יגיעות צריך האדם עד שיצפה לגלוי אליהו פעם אחת במשך ימי חייו, וכמה יגיעות צריך עד שיהיה אליהו הנביא בא אליו מדי יום. וכמה יגיעות צריך שיהיה אליהו הנביא עומד בחוץ ואינו נכנס אלא ברשות (כי אחיה השילוני רבו של אליהו הנביא היה רבו של הבעל שם טוב). "ועם הרהור קל אחד של גאון יכולים להפסיד את הכל".

לו תורה כה השמטה - (שיח לאות ב' ג'): מבאר שם, שששאדם נעתק ממדרגה למדרגה, אז צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקדשה. ותכף בשעולה להמדרגה השנייה, אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבבין אותו, וצריך להכניע אותם מחדש וכו' עין שם. ואף על פי שברך נשבר הקלפה שבמדרגה העליונה וכו', אף על פי כן בשפנימיות של העליון נעתק משם וחיצוניות (ופנימיות) התחתון עולה, אזי הקלפה חוזר ונעור וכו' עין שם. ואמר אז בזה הלשון: ובזה טועין החסידים הרבה, שפתאם נדמה להם שנפלו מעבודת ה', ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מחמת שצריכין לעלות ממדרגה למדרגה, ואז מתעוררין ומתגברין מחדש הקלפות, שהם התאוות והבלבולים והדמיונות והמחשבות והמניעות פנ"ל, על כן צריכין להתגבר בכל פעם מחדש לחזור ולהכניע ולשבר הקלפות והמניעות וכו' שבכל מדרגה ומדרגה מחדש, אבל באמת אין זה נפילה כלל פנ"ל:

שנדמה לו שכבר שבר ובזה טועים החסידים שעלית מדרגה נדמית להם לנפילה. וככל שאדם במדרגה גבוהה יותר כך הנפילה אצלו היא בזיון יותר גדול, ואע"פ רבנו אמר/ל"ח אפילו עתה שאני במדרגה גדולה אם הייתי ח"ו עובר עבירה גדולה ביותר לא הייתי נופל ברוחי כלל אלא ממשיך הלאה רק אח"כ עושה תשובה.

על כן אין עצה ואין תבונה אלא **רק כנ"ל להתחיל בכל פעם** אפילו כל יום **מחדש**. כמבואר בסוף תורה סב/לט¹ ובשבחי/מ² ושיחות/מא³ וחי/מב⁴ מוהר"ן. להזהר מהרגל ומחלישות הדעת וכ"ש מייאוש.

ענין היטב בענין זה, ויערב לך לעד כי מי שבאמת רוצה להתקרב תמיד מרחקים אותו שהרי זה תכלית ההתקרבות, ואדרבה אם רואה שלא מרחקים אותו צריך לדאוג, שכנראה נפל לזקנה דסט"א, ושמא ח"ו התייאשו ממנו ונותנים לו שכרו בעולם הזה, וכעין שאמרו חז"ל בערכין דף טז: מי שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו בחייו] :

עד כאן ביאור חברותא לתורה רסא

*

^{לח} **חיי מוהר"ן אות תנג** – (י) אמר, כמו שאתם רואים אותי רצוני לומר שבודאי אתם מחזיקים אותי לצדיק גמור, אף על פי כן אם הייתי עובר חס ושלום עברה גדולה ביותר, אף על פי כן לא הייתי העברה משלכת אותי כלל רק הייתי אחר העברה איש כשר כמו קדם, רק אחר כך הייתי עושה תשובה (האט וויא איר זעהט מיר איר זאל חס ושלום עובר זיין דיא גרעסטע עברה, וואלט דאס מיר גאר ניט אראפ גיזארפן, איר וואלט נאך דעם גיווען אזוי איין ערליכער יוד וויא פריי, דער נאך וואלט איר תשובה גיטאן):

^{לט} **תורה סב בסוף** בהשמטה לאות ה' – גם כי עקר כל הדברים הן התחלה. כי כל התחלות קשות מחמת שיוצא מהפך אל הפך וכו' כנ"ל. ועל כן בכל פעם ופעם שנוסע להצדיק, צריך שיבוא בכל פעם מחדש. לא כמו שכבר היה אצל הצדיק, ועכשיו הוא בא פעם שנית, רק כמו שלא היה מעולם אצל הצדיק, ויהיה אצלו כמו שבא עכשיו מחדש פעם ראשון. כי עקר הוא ההתחלה, כי כל התחלות קשות כנ"ל, נמצא שעקר כח העבודה של כל הימים אינו אלא ההתחלה כנ"ל עין שם. וכפי הכח וההתלהבות של ההתחלה, כן הולך ומתנהג בעבודתו, כי עקר היא ההתחלה כנ"ל. על כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, כי פן ואולי לא הייתה התחלתו כראוי, ואם כן גם כל עבודתו אינה בשלמות כראוי, כי הכל מתנהג כפי ההתחלה. על כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, ולבוא להצדיק מחדש, בכח ההתלהבות גדול, והתגברות חדש לעבודת השם יתברך, כדי שתהיה עבודתו כראוי כפי כח ההתחלה כנ"ל. וכן בכל פעם ופעם צריך לחשש חששא זו, פן לא התחיל עדין כראוי, וצריך להתחיל ולבוא להצדיק בכל פעם מחדש:

תורה סב אות ה' – גם כי עקר כל הדברים הן התחלה. כי כל התחלות קשות (מכילתא פרשת 'תרו והובא בפרש"י), מחמת שיוצא מהפך להפך. אבל אחר התחלה, הוא נכנס מעט בהרגל, ואינו קשה עליו כל כך. וכן בכל יום ויום שהולך למרחוק מההתחלה, כן נקל הדבר, שנקנס מעט בהרגל. נמצא שעקר כח העבודה של כל ימים, אינו אלא ההתחלה, שאנו צריכים לחזור לאחור, ליום ראשון שהתחיל להבין ולהתענות (ג). שהוא תחלת התשובה, שהיה קשה עליו ההתחלה, שיוצא מהפך להפך. ובכל יום חוזר לאחוריו, לקבל כח מההתחלה.

^מ **שבחי הר"ן אות ו** – והיה רגיל להתחיל בכל פעם מחדש דהינו כשנפל ממדרגתו לפעמים לא היה מייאש עצמו בשביל זה רק אמר שיתחיל מחדש כאלו לא התחיל עדין כלל לכנס בעבודתו יתברך רק עתה הוא מתחיל מחדש. וכן בכל פעם ופעם תמיד היה רגיל להתחיל מחדש, והיה לו כמה התחלות ביום אחד, שגם ביום אחד לפעמים נפל מעבודתו והיה מתחיל מחדש וכן כמה פעמים ביום אחד (ו):

^{מא} **שיחות הר"ן אות נא** – גם חכמות אינם כלום, רק תמימות ופשיטות. גם בתמימות אסור להיות שוטה, אבל אף על פי כן חכמות אין צריכים כלל. וכמבאר במקום אחר (לעיל יט ולקמן קא) גם אין טוב להיות זקן (עלים לתרופה רי רנה רעו שנ) הן חסיד זקן, והן צדיק זקן, זקן אין טוב. כי צריך רק להתחדש בכל יום להתחיל בכל עת מחדש. רק יש מה שהוא משביח כשהוא זקן, הינו דבר אחר שמוסיף כח כשמזקין כמו שאמרו רבותינו, וזכרונם לברכה (שבת עז):

וראה גם בשיחות הר"ן אות מח – ספר הרבה מענין גודל היראה והקדושה שהיה לו בילדותו שהיה זריז וקדוש מאד. ואמר שהיה מתחיל כמה פעמים ביום אחד, הינו שהיה מתחיל להיות איש כשר, שמעתה יעבד את השם יתברך ואחר כך באותו היום עצמו נפל מזה ונפל לתאות אכילה וכיוצא, וחזר והתחיל באותו היום פעם אחר שמאותו השעה יהיה איש כשר וכו' ונפל וחזר והתחיל מחדש, וכן היה כמה פעמים ביום אחד. וכבר שמענו ממנו כמה פעמים שהיה לו כמה התחלות שבכל פעם התחיל מחדש לעבד את ה' (שבחי הר"ן ר):

וזהו כלל גדול מאד בעבודת ה' לכל יניח עצמו לפול חס ושלוש מחמת שנפל מאיזה עבודה או מתפלה בכונה, או שנפל למקום שנפל חס ושלוש. עם כל זה יחזק את עצמו בכל האפשר ויתחיל בכל פעם מחדש כאלו היום התחיל להתקרב להשם יתברך. ואף אם יהיה כן כמה פעמים דהינו שיהיה לו חס ושלוש כמה וכמה נפילות מעבודתו יתברך, עם כל זה יתחיל בכל פעם מחדש אפלו כמה וכמה פעמים ובלא זה אי אפשר להיות איש כשר באמת ולהתקרב להשם יתברך באמת:

ובל זמן שאינו חזק בדעתו שתמיד ימשך עצמו להשם יתברך בכל מה שיוכל בין בעליה בין בירידה חס ושלוש, אפילו אם תהיה הירידה חס ושלוש איך שתהיה אף על פי כן יהיה חזק ואמין בדעתו למשך ולהשתוקק ולהתגעגע תמיד אליו יתברך, ולעזק ולהתפלל ולהתחנן אליו יתברך תמיד, ולעשות מה שיוכל בעבודת ה' בשמחה, אפלו אם יהיה איך שיהיה, כל זמן שאין לו התחזקות הזאת באמת אי אפשר לו להתקרב להשם יתברך באמת: וכו'.....

^{מב} **חיי מוהר"ן אות תלז** – (א) מכתב הדברים: אמר, שטוב שיאמר האדם בשעת ההתבודדות בשם ה' קונו, יאמר: היום אני מתחיל לדבק בך. ויעשה בכל פעם התחלה, כי כל ההמשכות הולכין אחר ההתחלות. ואפלו המחקרים אומרים שההתחלה היא כמו חצי דבר של כל המעשה. נמצא ממה נפשך יעשה בכל פעם התחלה ויאמר כנ"ל. כי ממה נפשך אם היה מקדם טוב, עכשיו יהיה טוב יותר, ואם חס ושלום מקדם לא היה טוב, בודאי צריך ומכרח לעשות התחלה חדשה: